

Výroční zpráva Bezpečnostní informační služby za rok 2003

- [1. Úvodní slovo ředitele BIS](#)
- [2. Zpravodajská činnost a zpravodajské poznatky](#)
  - 2.1. Terorismus
  - 2.2. Ochrana významných ekonomických zájmů státu
  - 2.3. Kontrarozvědná činnost
    - 2.3.1. Zpravodajské služby Iráku
    - 2.3.2. Zpravodajské služby Íránu
    - 2.3.3. Zpravodajské služby KLDK
    - 2.3.4. Zpravodajské služby Ruské federace
    - 2.3.5. Zpravodajské služby některých dalších zemí SNS
    - 2.3.6. Oblast prevence
  - 2.4. Extremismus
    - 2.4.1. Pravicový extremismus
    - 2.4.2. Levicový extremismus
  - 2.5. Proliferace - šíření zbraní hromadného ničení (ZHN)
  - 2.6. Obchod s konvenčními zbraněmi, výbušninami a vojenským materiálem
  - 2.7. Organizovaný zločin
  - 2.8. Nelegální migrace
- [3. Ochrana utajovaných skutečností a zajištění bezpečnostních prověrek](#)
- [4. Podávání zpráv a ukládání úkolů](#)
- [5. Spolupráce se zpravodajskými službami ČR a ostatními státními orgány](#)
- [6. Spolupráce se zpravodajskými službami cizí moci](#)
- [7. Vnitřní bezpečnost](#)
- [8. Kontrola](#)
  - 8.1. Vnější kontrola
  - 8.2. Vnitřní kontrola
    - 8.2.1. Činnost interního auditu
    - 8.2.2. Administrativní bezpečnost
    - 8.2.3. Činnost odboru inspekce
- [9. Podmínky pro činnost](#)
  - 9.1. Právní rámec
  - 9.2. Rozpočet

1. Úvodní slovo ředitele BIS

Vážená paní, vážený pane,

dovolte, abychom Vás prostřednictvím následujících textů informovali o činnosti Bezpečnostní informační služby v roce 2003. Ve snaze o srozumitelnost a přehlednost činíme tak tentokrát v poněkud jiné formě než byly zprávy předcházející. Především začínáme tím nejpodstatnějším, co službu charakterizuje, tedy zpravodajstvím. Některé aspekty naší práce vysvětlujeme, doprovodné údaje omezujeme na nejdůležitější. Popis našeho poslání a působnosti, podobně jako citace zákonů, pomíjíme, neboť jsou k dispozici na internetových stránkách www.bis.cz.

Úvodem přijměte, vážení čtenáři, několik poznámek:

Hovořit veřejně o výsledcích práce zpravodajské služby je pro nás vždy velmi obtížné a složité, ocitáme se před řadou dilemat a problémů. Chci tím říci, že plná otevřenost a transparentnost umožňující beze zbytku odstranit tradiční rozpor mezi samotnou povahou práce tajné služby a zájmem daňových poplatníků, by přinesly BIS vážné komplikace a v mnoha případech její činnost zcela paralyzovaly.

Velkou překážkou je už samotná podstata zpravodajské informace. Naším prioritním posláním není shromažďovat důkazy, které by následně - a co nejrychleji - umožnily někomu zatknout, obvinít a postavit před soud, naším hlavním úkolem je vědět, v předstihu upozornit a před možným rizikem včas varovat. Zveřejnění zpravodajských informací, které - i když jsou věrohodné - nemají formu "hmatatelného důkazu", by tedy mohlo vyvolat velmi složité spory.

Druhým, stejně závažným problémem, který brání otevřenosti, je ochrana agenturních zdrojů. Jde o ochranu lidí, kteří poskytují mimořádně cenné informace a jsou největším bohatstvím každé zpravodajské agentury. Za to, že pracují pro náš stát, je BIS ze zákona povinna tyto osoby chránit a neprozradit. A leckdy i sebemenší zmínka, vyslovená v určité souvislosti, by mohla naše spolupracovníky dekonspirovat a ohrozit. I z tohoto důvodu musí BIS často ponechat spekulace spekulacemi a raději čelit kritice novinářů a veřejnosti, než se s konkrétní informací pochlubit.

Jistě tedy pochopíte, že v této zprávě nemůžeme poskytnout mnohem více informací, které by Vám umožnily naši práci objektivně hodnotit. Kvalifikovaně posuzovat naši činnost mohou však naši adresáti - vláda a prezident republiky - které v neveřejných výročních zprávách, a v dalších desítkách průběžných sdělení, otevřeně a konkrétně informujeme o našich poznatcích.

Přiznávám, že jsme uvnitř služby už několikrát zvažovali, zda výpověď, která postrádá jasné a přesné údaje, neztrácí svůj význam a má tedy smysl ji předkládat. Shodně jsme došli k závěru, že i nepříliš konkrétní sdělení může mít svoji informační hodnotu a umožňuje určitý obraz o naší práci vytvořit. Přijmete-li tedy následující zprávu jako projev dobré vůle a vstřícnosti BIS, budu rád. Z naší strany zdaleka ale nejde jen o pouhé vstřícné gesto. Komunikaci s veřejností vnímáme jako naši vnitřní, neformální povinnost.

Jiří Lang

ředitel Bezpečnostní informační služby

2. Zpravodajská činnost a zpravodajské poznatky

2.1. Terorismus

Hrozba terorismu, která pro Českou republiku není zanedbatelná, byla v roce 2003 dominantním tématem činnosti BIS a patřila k jejím prioritám. V globálním rozměru představují v současné době největší riziko aktivity militantních islámských radikálů. Jejich ideologie odsuzuje politické principy a systém hodnot euroatlantické civilizace a požaduje uspořádání lidské společnosti na přísně islámském základě. Ve jménu této ideologie zaujímají její vyznavači nesmiřitelný konfrontační postoj k západnímu světu a při jeho prosazování se cítí být oprávněni používat násilí. Jde o střet mezi zastánci rozdílného chápání hodnot lidského života a svobody, o střet s militantními radikály, s jejich fanatismem, nenávistí a netolerancí.

V průběhu roku 2003 BIS nezaznamenala, že by se na území ČR pokusila vstoupit osoba, u níž existuje důkaz o účasti - nebo o podílu - na provedené teroristické akci a z tohoto důvodu je uvedena na seznamu mezinárodně hledaných teroristů. Stejně tak nebyly na našem území potvrzeny jakékoliv individuální nebo skupinové aktivity zaměřené na přípravu a provedení teroristické akce.

Ve snaze o včasné zachycení případné hrozby BIS nepřetržitě monitorovala situaci v potenciálním rizikovém prostředí, do kterého mj. patří i organizovaný zločin. Služba sledovala různé objekty a lokality, které by mohly sloužit jako základny a úkryty teroristů, jako výchozí body, odkud by mohla být vedena logistická či finanční podpora zločineckých operací. Monitorována byla i místa a prostředí, kde by mohli být získáváni příznivci a vykonavatelé násilných akcí. V souvislosti s vyhledáváním a prověřováním možných rizik byl zaznamenán pokus zaregistrovat v ČR evropskou nevládní společnost TWRA (Third World Relief Agency), která se deklaruje jako humanitární organizace, ale je závažně podezřelá z financování terorismu.

Společně s partnerskými zahraničními službami se BIS v roce 2003 zapojila do intenzivní mezinárodní spolupráce zaměřené na objasňování plánů Al Kajdy na únosy letadel z některých evropských letišť a jejich následné použití k útokům na pozemní cíle. V záměrech teroristů mají letiště klíčový význam jako možný cíl nebo jako strategické místo v plánu jiné operace a lze konstatovat, že o civilní leteckou dopravu projevuje Al Kajda trvalý zájem. Ve spolupráci s policií BIS proto věnovala - a nadále věnuje - mimořádnou pozornost všem relevantním informacím o provozu, bezpečnostních opatřeních a režimech na českých letištích.

Zvýšenou aktivitu služby si v první polovině loňského roku vyžádal spojenecký zásah v Iráku. V době, kdy probíhala irácká operace, bylo třeba rychle získat věrohodné

informace o možných nežádoucích aktivitách přívrženců Saddáma Husajna a umožnit jejich případnou eliminaci. V závěru roku 2003 se služba také zaměřila na zajištění bezpečného průběhu pražského Mistrovství světa v ledním hokeji.

Značnou část svého úsilí věnovala BIS tvorbě analýz umožňujících správně hodnotit existující potenciální rizika a vytvářet jejich krátkodobé, střednědobé i dlouhodobé prognózy. Zpracované rozborů souhlasně konstatují, že ČR rozhodně nelze vnímat jako bezpečný ostrov v rozbouřeném moři. ČR je členem NATO, je součástí široké mezinárodní protiteroristické koalice, příslušníci její armády jsou přítomni v Iráku a v dalších krizových oblastech světa. Skutečnost, že se v Iráku čeští vojáci přímých bojů neúčastnili, neznamená, že riziko případných teroristických aktivit na území českého státu je zanedbatelné nebo jen velmi malé a lze je bagatelizovat.

Potenciálnímu nebezpečí násilných akcí BIS čelila mj. vyhledáváním a následným prověřováním informací, které by s předstihem signalizovaly ohrožení objektů, o nichž lze předpokládat, že by mohly být vhodným cílem případného teroristického úderu. Uvažovat lze např. o zastupitelských misích zemí, které deklarovaly svoji účast v mezinárodním boji s terorismem, o centrálních institucích českého státu, židovských památkách apod. Eventuálními terči by se mohly stát průmyslové podniky, elektrárny, energetické sítě nebo vodní nádrže. Čerstvá zkušenost z Madridu zřetelně ukazuje i na tzv. "měkké cíle": železnice, stanice metra, nákupní centra, sportovní stadióny a mnohá další místa s velkou koncentrací lidí.

Podobně jako v předcházejících letech i v roce 2003 nadále přetrvávalo bezpečnostní riziko spojené s vysíláním rozhlasové stanice Rádio Svobodná Evropa/Rádio Svoboda (RFE/RL). Svoji roli zde sehrává umístění redakce v centru Prahy i aktuální vývoj situace v Afghánistánu a v Iráku. Rizika, spojená s potenciálními teroristickými útoky na RFE/RL, BIS průběžně vyhodnocovala.

V souvislosti s rizikem případných teroristických aktivit, zaměřených na zmíněné cíle, se služba podílela na navrhování a plánování různých bezpečnostních opatření. Snahu předcházet nebezpečí a omezit je na co nejmenší míru mnohdy provázela - zejména v Praze - i nemile přijímaná omezení dopravy a pohybu lidí. Dodejme proto, že jediným smyslem a cílem všech těchto kroků je preventivní zvýšení bezpečnosti obyvatel i návštěvníků ČR.

Neoddělitelnou součástí úsilí, zaměřeného na ochranu ČR před nebezpečím terorismu, byla již zmíněná komunikace se zahraničními partnery. V průběhu roku 2003 došlo v rámci rozsáhlé mezinárodní spolupráce BIS k desítkám pracovních setkání a k výměně stovek souborů informací. BIS považuje širokou mezinárodní spolupráci zpravodajských agentur za nejefektivnější formu boje s globální teroristickou hrozbou.

V závěru roku 2003 se v některých českých sdělovacích prostředcích objevily informace, prezentující ČR jako klidné, bezpečné území, které teroristé vyhledávají pro odpočinek a sbírání sil do dalších akcí, kde navazují nové kontakty a obchodní spojení. Jmenovány byly konkrétní osoby i některé organizace, které u nás působí. V této souvislosti je proto nezbytné zdůraznit, že mezi informacemi sdělovacích prostředků k určitému tématu a zpravodajskými informacemi ke stejnému tématu bývá leckdy propastný rozdíl.

Česká republika rozhodně není místem, kam by teroristé mohli nepozorovaně přijíždět a kde by mohli nerušeně působit. Jsou vytvářeny stále spolehlivější mechanismy, které mají zajistit, aby člověk, o jehož podílu na jakékoliv teroristické akci mají bezpečnostní složky jasný důkaz a je uveden na mezinárodním seznamu hledaných teroristů, byl při vstupu na území našeho státu zadržen. Je však také mnoho osob, u kterých důkaz chybí a existuje jen podezření. V demokratických zemích k omezení lidských práv a svobod pouhá nedůvěra a podezření nestačí. Pokud ale takový člověk hranice českého státu překročí - nebo v ČR už žije - a začne vyvíjet aktivity neslučitelné s našimi zákony a zaměřené proti bezpečnosti ČR, neujde jeho činnost pozornosti BIS a ve spolupráci s policií budou následovat kroky, které případné riziko eliminují.

2.2. Ochrana významných ekonomických zájmů státu

Ochrana ekonomických zájmů ČR, která má pro fungování státu zásadní význam, patřila v roce 2003 k prioritám činnosti BIS. Těžiště zpravodajské práce bylo v získávání a ověřování informací o možných rizicích souvisejících s dokončováním privatizace strategických podniků. V rámci působnosti, kterou službě vymezuje zákon, BIS plnila i konkrétní zadání ukládaná vládou a svým adresátům poskytovala poznatky umožňující učinit kvalifikovaná rozhodnutí.

Pro posuzování účastníků výběrového řízení má jistě zcela klíčový význam, pokud se např. podaří zjistit, že se o pozici strategického partnera významného podniku uchází subjekt, který získal peníze z nelegální činnosti a ve snaze skrýt jejich původ tají svoji strukturu. Služba se tedy snažila shromažďovat a předávat informace vypovídající o transparentnosti vlastnické a majetkové struktury zájemců o privatizovaný majetek a o původu jejich kapitálu. Odpovídala na otázky, zda se za některými nabídkami neskrývají postranní úmysly a rizika, která by ve svém důsledku vedla k hospodářským ztrátám, tedy k negativním dopadům na ekonomiku a leckdy i na pověst státu. Velmi důležité je např. v předstihu vědět, zda nový vlastník zachová výrobu - tedy i zaměstnanost - a zda s jeho příchodem nehrozí nebezpečí vstupu organizovaného zločinu do ekonomického a podnikatelského prostředí. Neméně

cenné je, podaří-li se ověřit, zda od nabyvatele lze - či nelze - očekávat případný nežádoucí vliv na celá odvětví národního hospodářství.

Z řady získaných varovných informací lze uvést případ, kdy u vážných uchazečů o privatizaci jednoho významného podniku bylo shledáno několik podezřelých okolností: netransparentní vlastnická struktura, nečitelný původ kapitálu a nejasná podnikatelská činnost. Další signály naznačovaly, že zájemci jsou vedeni pouze spekulativními motivy a v případě převzetí podniku bude jeho samotná existence ohrožena. Jiné podobné varování se týkalo případu dvojice firem, které se - v rámci vypsaného výběrového řízení na prodej státní účasti v jisté společnosti - dostaly do užšího výběru. Služba upozornila, že ani jeden z těchto zájemců není schopen společnost řádně provozovat.

Nemalou část své zpravodajské kapacity věnovala BIS snaze ověřit, zda fungování České konsolidační agentury (ČKA) není ohrožováno vnějšími vlivy, které by mohly mařit úsilí ČKA o efektivní hospodaření se značným státním majetkem. Získané poznatky umožnily službě definovat problémy spojené s prodejem a správou pohledávek převedených na ČKA a informovat o rizicích, která z těchto problémů pro stát vyplývají. Služba upozornila své adresáty na rizikové aktivity, které by mohly vést ke zkreslení výsledků veřejného výběru a v konečném důsledku oslabit úsilí ČKA získat pro český stát z prodeje pohledávek co největší zisk.

Služba také monitorovala dění kolem Union banky. Mj. zjistila, že situaci, navozenou odebráním bankovní licence, chtělo využít několik osob k ovládnutí veškerého majetku peněžního ústavu. Jiné osoby měly v úmyslu ovládnout banku přeregistrováním jejího sídla a následným ovlivněním konkurzního řízení.

V průběhu loňského roku se BIS zabývala i případem šíření poplašných zpráv o údajných problémech některých našich bankovních ústavů. Alarmující informace byly anonymně rozesílány z internetu formou e-mailů a krátkých textových zpráv (SMS) na mobilní telefony. Služba zjistila, že se nejednalo o systémově organizovanou akci řízenou jedním člověkem, nebo skupinou osob. Mnohé nasvědčuje, že "útočníci" si tímto způsobem mohli ověřovat a testovat důvěru klientů ve vybrané bankovní domy a na základě obranné reakce peněžních ústavů zjišťovat jejich finanční situaci.

V oblasti ekonomiky, kde existují strategické zájmy státu, ukládá zákon BIS průběžně sledovat různé jevy a vláda zde může zadat - a také zadává - zcela konkrétní úkoly.

Popisy a závěry BIS se opírají o poznatky získané v příslušném prostředí. Výstupní informace předávané adresátům, tedy vládě a prezidentovi republiky, jsou ověřeny z několika zdrojů, a proto mají vysoký stupeň věrohodnosti. U řady zpravodajských poznatků však chybí důkaz, jehož získání není prioritním úkolem služby. Zveřejnění

názvů firem a jmen konkrétních osob by proto vyvolalo - jak je mj. řečeno v úvodním slovu k této výroční zprávě - nemálo komplikací a složitých sporů.

Informace, které BIS předkládá adresátům, slouží k orientaci v daném problému a jsou jedním z podkladů pro kvalifikované rozhodování při volbě té či oné varianty. Zpráva obvykle hovoří o tom, co služba v dané oblasti nebo o určitém subjektu zjistila a upozorňuje na existující nedostatky a problémy. Závěrečná rozhodnutí, která probíhají v širokém kontextu různých souvislostí a faktorů, jsou pak výhradně v kompetenci vlády.

2.3. Kontrarozvědná činnost

Kontrašpionáž, která brání ČR před snahami jiných států získávat důvěrné a zákonem chráněné, utajované informace, tvoří poměrně značnou a důležitou část náplně zpravodajské činnosti BIS. Je známou skutečností, že aktivity některých zahraničních výzvědných agentur, které působí na našem území, jsou zaměřeny na prosazování a podporu politických či ekonomických potřeb cizích států, které by mohly přímo nebo ve svém důsledku poškodit zájmy ČR. Působení cizích rozvědek na našem území služba monitoruje, odhaluje jejich zpravodajce a zvýšenou pozornost věnuje zejména službám států, u kterých je mezinárodně sdílené podezření, že skrytě podporují teroristické organizace. V hledáčku služby jsou i zpravodajské aktivity zemí, které naše členství v NATO a vstup do Evropské unie nepřijímají se sympatiemi.

2.3.1. Zpravodajské služby Iráku

V prvních měsících roku 2003 se příslušníci iráckých zpravodajských služeb - v souvislosti s eskalujícím napětím kolem Iráku - soustředili na pokusy alespoň částečně ovlivnit české veřejné mínění ve prospěch režimu Saddáma Husajna. Cílem jejich snah byla podpora nálad proti chystanému vojenskému zásahu USA v Iráku. V březnu 2003 bylo z ČR vyhoštěno pět iráckých diplomatů a zbývající opustili Prahu po spojenecké operaci, při které byl režim Saddáma Husajna svržen. S ukončením jejich mise veškerá zpravodajská aktivita Iráku v ČR ustala.

2.3.2. Zpravodajské služby Íránu

Islámská republika Írán se stále zajímá o ČR, zvláště po jejím vstupu do NATO a do Evropské unie. Na území ČR si Írán vytváří podmínky pro získávání vojenských a hospodářských strategických informací, informací a technologií z oblasti jaderné energetiky a zboží podléhajícího mezinárodním kontrolním režimům.

Uskutečňování zájmů Íránu na území ČR představuje bezpečnostní rizika zvláště:

- v pronikání do významných oblastí českého průmyslu s cílem získávat strategické technologie nebo vojensky využitelnou techniku;
- v získávání komponentů, popř. technologií, využitelných pro íránský jaderný program.

Česko - íránské vztahy jsou dlouhodobě omezovány nesouhlasem Íránu s perským vysíláním rádia FARDÁ (RFE/RL) z ČR do Íránu, které Írán chápe jako snahu o vměšování do vnitřních záležitostí Íránu a také jako nástroj uplatňování zájmů USA vůči Íránu.

2.3.3. Zpravodajské služby KLCDR

V posledních letech lze sledovat snahu KLCDR o zvyšování úrovně a kvality diplomatických vztahů s ČR. Severokorejskou komunitu v ČR tvoří vedle členů diplomatického zastoupení zástupci několika severokorejských obchodních firem a skupiny severokorejských dělníků, kteří pracují v několika textilních a obuvnických firmách. Zpravodajské služby KLCDR se v ČR snaží získávat poznatky obchodního charakteru a nalézat možnosti k případným obchodům s komoditami a technologiemi využitelnými v severokorejském zbrojním průmyslu. Mezi úkoly zpravodajských služeb KLCDR patří také kontrola chování a kontaktů dočasně usazených Severokorejců v ČR, dále podporování členů severokorejské komunity v ČR a severokorejských státních a obchodních delegací.

2.3.4. Zpravodajské služby Ruské federace

V průběhu roku 2003 došlo ve vedení a struktuře ruských speciálních služeb k rozsáhlým a zásadním změnám. Reorganizace, uskutečněná na pokyn vedení státu, zahrnuje všechny ozbrojené složky - včetně příslušných ministerstev - a znamenala jejich posílení. Hlavním motivem a hnací silou provedených změn je snaha o růst ekonomického i vojenského potenciálu Ruské federace, který by vedl k opětovnému získání významného postavení Ruska mezi světovými velmocemi.

Vedle boje s terorismem a úsilí eliminovat šíření zbraní hromadného ničení (ZHN) se ruské zpravodajské služby v roce 2003 v souladu s již zmíněnou prioritní vládní orientací na hospodářský růst stále více soustřeďovaly na získávání ekonomických a vědeckotechnických informací. I nadále zůstávaly významnou oporou dlouhodobých politických záměrů a cílů ruského státu, který se v prostoru své zájmové sféry snaží udržet, obnovit nebo získat svůj vliv.

Bezpečnostní informační služba, stejně jako řada dalších partnerských služeb, spolupracuje se zpravodajskými službami Ruské federace při potírání terorismu a při eliminaci řady dalších anticivilizačních rizik. Vzhledem k intenzivnímu působení

ruských rozvědek na území ČR je však povinností BIS o jejich činnosti vědět, sledovat ji, mít o ní přehled a chránit oprávněné zájmy ČR.

Z ruských zpravodajských služeb operují na českém území civilní rozvědka SVR, vojenská rozvědka GRU a v jisté míře i FSB, která má statut kontrarozvědky.

Civilní rozvědka SVR je ze zákona povinna poskytovat vládě informace nutné k přijímání zásadních rozhodnutí v oblasti politiky, hospodářství, obrany, vědy, technologií a ekologie. Současně odpovídá i za bezpečnost ruských občanů pracujících v zahraničí. V rámci svého aktivního působení v ČR se SVR mj. věnuje i sběru širokého spektra informací, které se vztahují k čečenské národnostní enklávě.

Vojenská rozvědka GRU se u nás orientuje především na oblast související s členstvím ČR v NATO. Její úkoly jsou však mnohem širší, často se prolínají se zájmy SVR.

Federální bezpečnostní služba FSB, tedy ruská kontrarozvědka se v ČR - podobně jako jinde v zahraničí - soustřeďuje zejména na ochranu ruských diplomatických a obchodních misí a dalších jimi užívaných objektů.

Pro plnění svých úkolů a cílů si ruské zpravodajské služby vytvářejí na našem území potřebnou informační základnu. Nejprve tipují - a následně vytvářejí - vhodné kontakty, které jim umožňují pronikat do státní i soukromé sféry a získávat poznatky z oblastí ekonomického a politického života ČR. Vedle tradičního krytí, kdy zpravodajští důstojníci působí z pozic diplomatů a technicko-administrativních pracovníků akreditovaných na ruských zastupitelských úřadech, pracují i s agenty a nadále používají i formu tzv. nelegálů, tj. důstojníků, kteří jsou důkladně zakonspirováni a hluboce "ponoženi" v určitém prostředí.

Jako zdroje informací využívají ruští zpravodajci i osoby z potenciální základny spolupracovníků, kterou si na našem území v létech 1948 - 1989 přímo nebo nepřímo vytvářel bývalý sovětský KGB. Vedle lidí z ruské komunity jde např. o některé příslušníky bývalé nomenklatury KSČ a některé osoby pracující ve firmách s ruskou majetkovou účastí. Určitý zájem je projeven i o bývalé studenty sovětských vysokých škol, zejména o jedince, kteří ve veřejném životě, ve společenských, politických a ekonomických sférách dosáhli určitého významného postavení. Svoji roli zde hraje logický předpoklad, že tito lidé jsou za vzdělání, které jim bývalý SSSR poskytl, vděční a mají kladný vztah i k současnému Rusku. Lze se tedy domnívat, že pomohou a přispějí k rozvoji obchodních vztahů, při získávání informací a různých zakázek, při vlastním uzavírání kontraktů apod. Existenci osob s různými vazbami a kontakty na ruské zpravodajské služby zaznamenala BIS mezi ruskými podnikateli, mezi osobami ruského původu a v celé poměrně početné komunitě ruských občanů, kteří u nás žijí a pracují.

Vedle činnosti důstojníků SVR a GRU věnuje BIS pozornost i některým příslušníkům bývalého KGB, kteří zpravodajské služby už opustili. Mnozí z nich v roce 2003 ČR navštívili, jiní u nás dlouhodobě žijí a podnikají. Společným znakem bývalých zpravodajců je využívání starých kontaktů a nabytých zkušeností při vlastním podnikání a pokračování vazeb na dřívější i současnou ruskou zpravodajskou elitu. Všichni se při různých oficiálních a společenských příležitostech nadále stýkají, vzájemně si pomáhají a různým způsobem spolupracují.

2.3.5. Zpravodajské služby některých dalších zemí SNS

Činnost zpravodajských služeb zemí SNS se ve značné míře odvíjí od snahy Ruské federace udržet státy SNS ve sféře svého vlivu a zachovat tak určitou protiváhu rozšiřujícímu se NATO. Ruské speciální služby proto usilují o zachování dominantní a koordinační role nad ostatními zpravodajskými službami v postsovětském prostoru. Se službami RF spolupracují běloruské, ukrajinské, kazašské, uzbecké, turkmenské a gruzínské partnerské organizace. Nově byla navázána spolupráce se službami Moldávie a Ázerbajdžánu. Od roku 1995 se šéfové zpravodajských služeb zemí SNS setkávají na schůzkách v sídle FSB v Moskvě.

Pokud jde o Ukrajinu, zahraničními výzvědnými operacemi se zabývají dvě služby: civilní rozvědka SBU a vojenská rozvědka GURMO. Ani k jedné z těchto agentur BIS v roce 2003 nezískala informace, které by signalizovaly bezpečnostní rizika vyplývající z jejich eventuální činnosti na našem území. Podobně jako v případě ruských služeb se také s ukrajinskými službami snaží BIS v některých oblastech spolupracovat.

V Bělorusku si zpravodajské služby i po rozpadu SSSR zachovaly strukturu bývalého KGB, včetně označení B KGB. V zahraničí se B KGB snaží dostat pod kontrolu opoziční běloruské organizace, které na území příslušného státu již působí nebo se postupně formují.

2.3.6. Oblast prevence

Důležitým úkolem kontrašpionáže je také prevence proti příjezdům pracovníků cizích výzvědných služeb, u kterých je riziko, že v případě pobytu v ČR budou pracovat proti zájmům našeho státu. V tomto smyslu hraje významnou roli výměna informací a spolupráce zpravodajských organizací všech demokratických zemí. Jsou-li k dispozici potřebné poznatky, snaží se BIS informováním příslušných státních orgánů příjezdu těchto lidí zabránit. Součástí prevence jsou také upozornění, kdy BIS v případě nevyhnutelného kontaktu upozorňuje na jejich dvojí roli a varuje své adresáty před kontakty se zpravodajsky aktivními osobami, které u nás působí, a poukazuje na

formy a metody jejich práce. V takovýchto případech poskytla BIS v roce 2003 varovné informace.

Pokud cizí zpravodajští důstojníci společenský, ekonomický a politický vývoj ČR pouze sledují, poznatky shromažďují z otevřených, volně přístupných zdrojů a nesnaží se získat informace, které ČR chrání, není důvod zasahovat. Jiná situace nastane v okamžiku, kdy začnou přímo a aktivně pracovat proti zájmům státu, ohrožují jeho bezpečnost a demokratický systém a získávají naše občany jako své agenty. Pokud existují jasné, konkrétní důkazy, lze takové případy předat orgánům činným v trestním řízení. Občané cizích států i ČR, kteří fungují jako důstojníci či agenti cizí rozvědky, mohou být odsouzeni a cizinci případně vypovězeni. Dokázat trestnou činnost důstojníka rozvědky, zadržet jej, předat vyšetřovateli a odsoudit je ovšem velmi obtížné a složité. Profesionální zpravodajci procházejí před vysláním do zahraničí speciálním výcvikem, který je také zaměřen na metody zabraňující trestnou činnost dokázat a špióna usvědčit.

Odsouzení nebo vypovězení důstojníka cizí rozvědky má však ještě další rozměr, který vysvětluje, proč soudní procesy se špióny nejsou příliš časté a dochází k nim spíše výjimečně. Smyslem kontrašpionáže není totiž vyzvědače zatýkat a předávat vyšetřovatelům a soudcům, ale pouze je odhalit, dostat jejich činnost pod kontrolu, a aniž by cokoli tvrdili, je vést a využít - např. podsouváním vhodně upravených údajů a zpráv, kterými lze protivníka dezinformovat a mást. Někdy se podaří odhaleného špióna "obrátit", aby vědomě pracoval pro druhou stranu. Zatčení zpravodajského důstojníka nemusí být pro kontrašpionáž tím nejužitečnějším vyústěním jeho odhalení. Je totiž téměř jisté, že zadrženého vyzvědače nahradí nový, jehož bude třeba nejprve identifikovat i s jeho novými kontakty, což může trvat dlouhé měsíce či roky. Lze ovšem pochopit, že pro veřejnost je soudní proces se špiónem a jeho vyhoštění viditelným výsledkem a nejsrozumitelnějším ověřením smysluplnosti kontrašpionáže.

2.4. Extremismus

Poměrně zřetelným společným jmenovatelem české extremistické scény, obecně charakterizované krajně vyhrocenými, demokratickému systému nepřátelskými postoji, se v roce 2003 stal odpor ke vstupu ČR do Evropské unie. V pravé i v levé části názorově širokého extremistického spektra pokračovaly snahy o další rozvoj a posilování mezinárodní spolupráce. V některých případech byly zaznamenány trendy směřující k výraznější radikalizaci a promyšlenému násilí, které - zejména ve vztahu k budoucímu vývoji - nelze podceňovat.

2.4.1. Pravicový extremismus

V českém pravicově extremistickém prostředí se dají rozlišit dva základní proudy. V prvním nalézáme přívržence nacionalismu s určitou příměsí konzervativního katolicismu, kteří jsou většinou organizováni v politických stranách či v občanských sdruženích. Druhý proud tvoří oficiálně neorganizovaní stoupenci skinheadského hnutí, značně zasaženého neonacistickou ideologií.

Klasické skinheadské hnutí jako výraz životního postoje setrvává už několik let v téměř bezvýznamné pozici. Daná situace je výsledkem minulých procesů politizace, kdy se ze společenství skinheadů vydělila část, která se připojila k nacionalistům a část druhá, která se připojila k neonacistům. Uvedený stav lze považovat za trvalý.

U zastánců nacionalismu měly v uplynulém roce rozhodující vliv dvě organizace: Vlastenecká fronta (VF) a Národní sjednocení (NSJ). Ani jedna z nich ale nezískala dominantní postavení. Dalšími významnými reprezentanty byly Akce národní obnovy (ANO) a Národní strana (NS). Zmíněné subjekty se od poloviny března 2003 orientovaly výhradně na prezentaci svých legitimních politických postojů namířených proti vstupu ČR do EU. Odmítavý přístup k integraci ČR do evropských struktur vedl pravicové nacionalisty i k navázání obezřetné spolupráce s levicovými extremisty, zastávajícími podobná stanoviska.

Vzájemná shoda extremistů, nesouhlasících se vstupem ČR do EU, se názorně projevila v průběhu Mezinárodního eurokritického kongresu, který se konal v Praze v únoru 2003. Společně s oficiálními euroskeptickými iniciativami typu Občané proti EU (OPEU) a ultrapravicovými organizacemi Česká pravice, Národně demokratická strana či Pravá alternativa, na něm byla zastoupena i další uskupení s vazbami do extrémní levice: Klub českého pohraničí, Matice Čech, Moravy a Slezska a Křesťansko-sociální hnutí.

Po neúspěšné kampani proti referendu o vstupu ČR do EU začaly nacionalisticky orientované organizace - v čele s NS - s přípravami vlastní společné kandidátky pro

volby do Evropského parlamentu a snažily se vytvořit koalici, která by je při evropských volbách zastřežovala. Uvedený záměr se ale nezdařil.

Po určitém přechodném období oživila v roce 2003 svoji činnost i druhá část české extrémní pravice zastoupená příznivci neonacismu. Svědčí o tom celá řada uskutečněných větších či menších akcí. Hnutí je sice rozdrobené do mnoha malých, vzájemně autonomních skupinek, ale rozhodně není paralyzované. Decentralizace neonacistické scény a vytvoření malých nezávislých útvarů, které svoji činnost koordinují, je výsledkem strategie převzaté od obdobně fungujících německých extremistických skupin. Existence mnoha teritoriálních samostatných subjektů, které v rámci dohod svých předáků v různé míře spolupracují, podstatně snižuje riziko jejich eventuálního ohrožení ze strany státních orgánů.

Nejviditelnějšími aktivitami českých neonacistů byly v minulém roce koncerty, demonstrace, různá setkání a sportovní turnaje - např. ve fotbalu, minikopané a paintballu. Některé z akcí byly prezentovány jako oslavy osobních výročí, např. narozenin, jiné - např. Ian Stuart Donaldson Memorial - jako hold významným osobám mezinárodního pravicově extremistického hnutí. K veřejným prezentacím svých postojů extremisté využili i 28. říjen, den vzniku Československa.

Organizace zmíněných sešlostí byla stále více utajována. V případě koncertů byl o místě jejich konání a vystupujících hudebních skupinách informován pouze velmi úzký okruh pořadatelů a teprve v den koncertu se prostřednictvím mobilních telefonů uvolňovaly údaje pro řadové účastníky. Leckdy docházelo k řízenému šíření různých dezinformací - místo srazu bylo např. prezentováno v jiném okrese, než kde se opravdu uskutečnilo. Mezi koncertujícími hudebními skupinami byly v uplynulém roce, vedle českých, zastoupeny i některé zahraniční kapely, zejména ze Slovenska, Polska, Maďarska a nově i z Ruska.

V průběhu roku 2003 BIS také zaznamenala některé signály, které u neonacistů naznačily trendy k radikalizaci a k možnému přechodu k násilným akcím. Hovoří o tom případ z poloviny loňského roku, kdy BIS odhalila plán několika extremistů na krádež zbraní, munice a střeliva. Zaregistrovány byly také výzvy k ozbrojenému boji, které ale nenašly odezvu. Zvyšující se ochotu k násilným vystoupením potvrzuje i několik střetů mezi příznivci pravé a levé části extremistického spektra, ke kterým došlo v závěru loňského roku. Lze tedy reálně předpokládat, že příklon k radikalizaci, přinejmenším u části pravicových extremistů, bude nadále pokračovat.

2.4.2. Levicový extremismus

Podobně jako v pravé části extremistické scény lze i na její levé straně rozlišit dva základní směry: anarchoautonomní hnutí vycházející z anarchismu a více či méně dogmatický proud, založený na ideologii marxismu-leninismu.

V roce 2003 se čeští anarchoautonomové soustředili hlavně na protesty odmítající vojenský zásah USA v Iráku. Na internetových stránkách vyzývali své sympatizanty k radikálnějšími přímými akcím, včetně sabotáží, nesetkali se však s ohlasem. Ve srovnání s protesty v západní Evropě byly jejich demonstrace početně malé, nevýrazné a proběhly bez zájmu veřejnosti. Pokud k některým pokusům o radikalizaci přece jen došlo, byly namířeny zejména proti ideologickým nepřátelům z opačného pólu extremistického spektra.

Souhrnně lze konstatovat, že projevy a aktivity anarchoautonomů provázely v roce 2003 pokračující útlum, který je důsledkem rozdrobenosti hnutí i nedostatku silných vůdčích osobností. Jistou roli zde pravděpodobně hraje i generační problém a v budoucnu proto nelze vyloučit znovuoživení a případnou radikalizaci.

Mnohem hlasitěji než anarchoautonomové se z levého břehu extremistů ozývaly marxisticko-leninské skupiny, které se velmi čile zapojily do rozvoje a posilování mezinárodní spolupráce. Nejviditelnější byla jejich účast na druhém antiglobalizačním Evropském sociálním fóru (ESF) v Paříži, kde se setkávají různé levicové, zejména trockisticky a komunisticky orientované skupiny. Na jednání fóra přijeli z ČR zástupci Socialistické solidarity (SOCSOL), Revoluční mládeže (REVO) a Socialistické organizace pracujících (SOP). Mezi přítomnými byli i zástupci Komunistického svazu mládeže (KSM), Strany demokratického socialismu (SDS) a KSČM, která aktivitám ESF poskytuje propagační a finanční podporu.

Účast českých zástupců na ESF následně vyústila v listopadové pražské jednání, kde se reprezentanti některých skupin z českého levicového spektra shodli na uspořádání konference o vytvoření společné platformy s pracovním názvem Iniciativa za sociální fórum. Jako svůj cíl si Iniciativa uložila oslovit s nabídkou spolupráce mj. i politické strany, ekologická hnutí a odbory.

Česká účast v mezinárodním tzv. sociálním hnutí je převážně v režii trockistické ultralevice. Anarchoautonomové se do sociálních fór nezapojují a spíše se zaměřují na antiautoritářskou část antiglobalistické scény.

V průběhu minulého roku byl mezi některými skupinami vycházejícími z marx-leninské ideologie zaznamenán určitý příklon k radikálním tendencím. Příkladem mohou být zejména mladí lidé z KSM, kteří zastávají většinou rigidní ideologické

postoje. V jejich prostředí vznikly veřejně publikované apely ke zvýšení revolučnosti KSČM. V zájmu větší akceschopnosti komunistického hnutí mj. požadují sjednocení parlamentní KSČM, Štěpánovy Komunistické strany Československa a Zifčákovy Komunistické strany Československa-Československé strany práce.

2.5. Proliferace - šíření zbraní hromadného ničení (ZHN)

Nelegální šíření ZHN, pro které se vžilo stručné označení "proliferace", patří do řady dalších závažných globálních anticivilizačních rizik. Z tohoto důvodu je jakákoliv manipulace s komponenty, výrobními technologiemi a nosiči jaderných, biologických a chemických zbraní předmětem zájmu a pozornosti zpravodajských služeb všech demokratických zemí.

Mimořádně vysokou hrozbu představuje případné získání a použití ničivých zbraní teroristickými skupinami. Značné nebezpečí je i v možnosti, že se ZHN dostanou do rukou expanzivních a diktátorských režimů jako nástroj k prosazování jejich ambiciózních plánů a cílů. Obavy vyvolává zejména zájem ze strany některých států Středního a Blízkého východu, rozporuplné bývá leckdy i chování zemí, které prostředky totální zkázy již vlastní.

Situace v celé této oblasti je stále vážná a účinná obrana velmi obtížná. Mezinárodní dohody o kontrole a nešíření ZHN se sice snaží nelegální obchody a transfery maximálně omezit, ale leckteré státy, které úmluvy podepsaly, své závazky nedodržují. Absolutně znemožnit zájemcům získat ničivé zbraně tedy prakticky nelze a okruh států, které je vlastní nebo vyvíjejí, se stále zvětšuje. Daný stav velmi komplikuje i skutečnost, že v mnoha případech jde o zboží dvojího použití, které - např. jako produkt strojírenského, elektrotechnického, chemického, agrochemického, farmaceutického či potravinářského průmyslu - slouží vedle vojenských aplikací i civilním účelům. Národním příkladem jsou umělá hnojiva, jejichž výrobní receptury a technologie lze poměrně snadno upravit a použít k produkci bojových plynů.

Situace kolem chemické - a také biologické - proliferace je možná ještě složitější než u nukleárních zbraní. Není např. bez zajímavosti, že chemické zbraně jsou někdy označovány jako "jaderné zbraně chudých". U biologických zbraní je největší problém s odhalením jejich výroby. Potřebné množství mikroorganismů, postačující k usmrcení obyvatel na velkém území, lze získat v malých, pečlivě utajených laboratořích během několika dnů.

Těžiště zpravodajské práce v oblasti proliferace je v odhalování a sledování konkrétních zájemců a v získání informací o konečném příjemci, účelu a místě využití příslušného zařízení, materiálu, suroviny či technologie. V tomto smyslu je zpravodajství první linií obrany.

Signály, které měla BIS v roce 2003 k dispozici, dosti zřetelně upozorňují na trvalý zájem o ČR jako o možný zdroj pro získání určitých komponentů. V lékařství, ve strojírenském, chemickém i farmaceutickém průmyslu, disponuje ČR sofistikovanými, špičkovými technologiemi, jejichž kvalitu a možné aplikace ve vojenské oblasti rizikové země znají a oceňují. Pozornost přitahují zejména speciální zařízení, vyráběná v několika českých strojírenských továrnách. Možnosti případného exportu z naší republiky sondují firmy rizikových států, které mohou být prostředníky výzkumných a výrobních organizací, schopných poskytnout část své kapacity k vývoji a konstrukci ZHN. Zájem je rovněž o služby českých jaderných inženýrů, vysokoškolských učitelů a dalších odborníků se znalostmi pokročilých technologií.

Do hledáčku BIS se dostal také loňský případ tří kilogramů uranu zadržенých v brněnském hotelu Voroněž. Z odborných rozborů a posudků ale vyplynulo, že objevený materiál nebyl použitelný pro výrobu zbraně ani pro jinou formu teroristického útoku. Pokud jde o pašování různých radioaktivních látek, jsou v posledních letech v ČR zaznamenávány jen ojedinělé a nepříliš významné případy.

2.6. Obchod s konvenčními zbraněmi, výbušninami a vojenským materiálem

Problematika obchodu s konvenčními zbraněmi má řadu styčných bodů s problematikou proliferace zbraní hromadného ničení. I zde existuje riziko, že konvenční zbraně a vyspělá moderní vojenská technika budou použity v akcích teroristů a organizovaných zločinců a při různých lokálních konfliktech v neuralgických místech světa.

V celé této oblasti je největší komplikací nelegální obchod. Jde o velmi lukrativní byznys, jehož aktéry často bývají - vedle organizovaného zločinu - i diplomacie a zpravodajské služby států, které usilují o získání zbraní. Dokonce existují státy, kterým tzv. reexporty zbraní, kdy legálně dodané zboží je předmětem obchodu do další země, přispívají do státního rozpočtu. Jedním z důležitých úkolů BIS je proto případným tuzemským černým obchodům se zbraněmi a vojenskou technikou zamezit a bránit nelegálním exportům a transferům přes české území.

Nelegálním obchodům s konvenčními zbraněmi a vojenským materiálem brání soubor mezinárodních kontrolních režimů. ČR řadu těchto mezinárodních dohod, úmluv a smluv podepsala a ratifikovala. Žádná smlouva, žádné nařízení však nezabrání snahám je obcházet a hledat nejrůznější postranní cesty.

V ČR se exporty zbraní zabývá kolem 200 firem (jsou mezi nimi i společnosti, které tvoří dvě, tři osoby), vzhledem k velikosti republiky tedy poměrně velký počet. Každá

firma musí mít povolení ministerstva průmyslu a obchodu; BIS sleduje a ověřuje, zda lidé, kteří v dané firmě pracují, nejsou např. napojeni na organizovaný zločin nebo na cizí zpravodajské služby. Podobně je služba aktivní i v případě každého jednotlivého vývozu, pro který ministerstvo průmyslu a obchodu opět uděluje svůj souhlas, tentokrát v podobě individuální licence. Jednotlivou licenci nelze vydat bez různých certifikátů. Mimořádně důležitý je certifikát EUC (End User Certificate), který musí poskytnout příjemce zásilky, tedy cílová země. Dokument EUC je garancí, čestným prohlášením, že dodané zboží nebude předmětem reexportu do třetí země.

Na rozdíl od nedávné minulosti (období před čtyřmi až pěti lety), kdy nelegální obchod probíhal poměrně čitelně a přímočaře, je jeho dnešní forma velmi kvalifikovaná, dobře vymyšlená a propracovaná. Příslušný obchod je např. rozdroben do řetězce transakcí, které se uskutečňují přes několik firem, zařízení je na začátku rozloženo a rozprodáno po částech a na konci jsou jednotlivé díly opět složeny v jeden celek. Především ale nelze na první pohled zjistit, že půjde o nelegální obchod. Firma vybavená povolením i licencí je přesvědčena, že je vše v pořádku a vůbec neví a ani nemůže vědět, co je připraveno a co se odehrává v pozadí. Pokud je došlá zásilka cílovou zemí prodána dalšímu státu, je velmi obtížné říci, zda dodávka do neembargované země byla připravena v dobré víře a zahraniční partner nedodržel smluvní podmínky, nebo už na samém začátku šlo o záměrný vývoz s předem projednaným reexportem.

V souvislosti s žádostmi o udělení individuální licence BIS v roce 2003 v některých případech upozornila na existující rizika. Několikrát také státním orgánům doporučila, aby konkrétním obchodním aktivitám věnovaly zvýšený zájem. Pokusy o vývoz byly zaznamenány i u subjektů, které pro obchod se zbraněmi a vojenským materiálem neměly licenci. Několik firem plánovalo vývoz bez ohledu na to, že věděly o reálném riziku následného reexportu. Registrován byl i malý počet kontroverzních vývozu, které umožnil neregulovaný tuzemský obchod s vojenským materiálem.

Zájem služby vyvolal i problém ekologické likvidace desítek tun vyřazené armádní munice. Pokud by nebyla zničena, představovala by značné bezpečnostní riziko.

2.7. Organizovaný zločin

Organizovaný zločin představuje velké bezpečnostní riziko, které může ve svém důsledku ohrozit stabilitu demokratických systémů. Ve své vysoce organizované formě vytváří pevnou hierarchickou strukturu a zcela ignoruje nebo si přímo kupuje zákony a instituce státu. Jeho jedinou ideologií je váha a síla peněz a z toho odvozená moc, a to vše prosazované vlastními zákony, pravidly a prostředky. Vládou peněz,

výlučností, mezinárodním charakterem a brutalitou, vnímající lidskou bytost jako pouhou věc, ruší nejen hranice zeměpisné, ale i hranice morální.

V současném světě, bez ohledu na státy a kontinenty, zneužívá organizovaný zločin k dosažení svých cílů otevřenost demokratických společností a vedle hospodářské a politické oblasti se snaží infiltrovat do moci zákonodárné, výkonné a soudní. Usiluje o kontakty v parlamentech, ve státní správě, v policii i v justici. Ignorování a přehlížení jeho snah by proto mohlo vést i k proměně volné soutěže politických stran, jako jednoho ze základních principů fungující demokracie, v dokonale manipulovaný, zcela formální proces s předem dohodnutým výsledkem.

Zdrojem peněz, o které organizovaný zločin opírá svoji vládu ekonomické moci, jsou všechny nelegální aktivity, které přinášejí zisk: obchod s narkotiky, zbraněmi, starožitnostmi a drahými kovy, nelegální migrace, prostituce, vydírání, krádeže aut apod. Potírání všech těchto zjevných, viditelných kriminálních činů je úkolem policie. Cílem BIS je pronikat do nejvyšších zločineckých pater, kde kriminální delikty překrývá "čisté" podnikání, nelegální peníze jsou ukládány do bank a vstupují do standardního podnikatelského prostředí. Nelze-li zdroje peněz už dohledat a dokázat kriminální původ, je třeba alespoň snížit jejich objem v šedé ekonomice a omezit jejich korupční potenciál.

Úkolem BIS je tedy odhalovat cíle a záměry řídicích struktur organizovaného zločinu, ve správný čas a na správném místě jejich strategickou aktivitu zachytit a získané poznatky předávat orgánům činným v trestním řízení. Zobecněné informace o formách korupce a systémových předpokladech podmiňujících její vznik poskytovala BIS vládě.

V roce 2003 se na území ČR nejaktivněji projevil organizovaný zločin napojený na osoby ze zemí bývalého SSSR. Jeho snahu o infiltraci do ekonomických struktur provázela mj. zájem o privatizaci určitých podniků a nadstandardní vazby na některé správce konkurzních podstat, likvidátory, exekutory, advokáty a notáře. Služba registrovala umístování českých společníků do zájmových firem a hledání agentů, kteří by z nitra vybraných společností přinášeli informace. Podobně jako v minulosti byly zaznamenány podezřelé investice do nemovitostí - rodinných domů, administrativních budov, hotelů a restaurací - následně pronajímaných různým podnikatelům, kteří se tak mohou dostat do sféry vlivů zločineckého uskupení.

Úsilí organizovaného zločinu zabydlet se v ekonomických strukturách vydatně napomáhá početná síť spolupracujících subjektů, které za úplatu poskytují informační a vlivovou podporu. Důležité postavení nadále zaujímají tzv. kontaktéři a plánovači, kteří disponují speciálními znalostmi a množstvím osobních vazeb, s jejichž pomocí navrhují, projektují, vlivově zajišťují a odborně garantují jednotlivé operace. Určitou

roli má i využívání nebo zneužívání možností lobbistů, kteří působí do různých úrovní státní správy.

Na získání co největšího vlivu se zaměřují i strategické plány organizovaného zločinu v oblasti politiky. Vedle logického zájmu o významné politiky jsou středem pozornosti osoby, které politickou kariéru teprve začínají a mají perspektivu získat významnější funkce. Stranou nezůstává ani místní samospráva, kde prostřednictvím vytvořených nadstandardních vazeb lze ovlivňovat řešení různých otázek a problémů spadajících do její působnosti. Za nejnebezpečnější trendy, na které je třeba se prioritně soustředit, považuje BIS zaznamenané záměry organizovaného zločinu pronikat do policie a justice a tak narušovat nebo zcela paralyzovat fungování jejich institucí a složek.

2.8. Nelegální migrace

Problematikou nelegální migrace se BIS zabývá především z pohledu vazeb na aktivity mezinárodního terorismu, na činnost cizích zpravodajských služeb a na organizovaný zločin. Nelegální migrace je pro zločinecká uskupení vhodným jevem, na kterém lze efektivně parazitovat a jeho využitím získat značné finanční prostředky.

Ve vztahu k ČR se nelegální migrace v roce 2003 nejvýrazněji projevila přílivem občanů ze zemí bývalého SSSR (zejména čečenských uprchlíků přicházejících přes Polsko), nárůstem migrace občanů Číny a organizovaným převaděčstvím do Rakouska v teritoriu jižních Čech.

V průběhu roku 2003 vstoupilo do ČR přibližně 5000 Čečenců, kteří požádali o azyl. Většina z nich neúspěšně žádala o azyl v Polsku, v některých případech šlo i o vízové turisty. Po podání žádosti o azyl se v převážné míře pokusili opustit naši republiku a takřka výhradně směřovali do Rakouska. Podle získaných informací si čečenská komunita zřejmě organizovala přesuny sama, bez služeb převaděčů. S velkou pravděpodobností bude příliv uprchlíků z oblasti Kavkazu do střední a západní Evropy pokračovat. Jistou roli zde sehrává rozšíření Evropské unie a zejména celková situace v Zakavkazsku.

Migrace čínských občanů do ČR prudce vzrostla již v roce 2002 a v roce 2003 tvořili Číňané zhruba třetinu všech migrantů, kteří byli zadrženi při pokusu překročit české státní hranice. V této souvislosti byl registrován stálý tok migrantů pozemní "východní cestou" přes Rusko a Ukrajinu na Slovensko. Zvyšoval se také počet čínských uprchlíků, kteří tranzitují přes české území letecky. Pro čínskou nelegální migraci byl typický vysoký podíl mladých mužů v produktivním věku a relativně menší počet žadatelů o azyl. Žádost o azyl podávali uprchlíci velmi často až po zadržení policií, jako

prostředek k opuštění záchytného zařízení. Mnohé naznačovalo, že čínští migranti stále vnímali ČR jako tranzitní zemi.

V prvních dvou měsících roku 2003 byl zaznamenán zvýšený počet migrantů z Palestiny, kteří předtím pobývali v libanonských uprchlických táborech. Do ČR cestovali letecky linkami z Bejrútu do Ruska s tranzitem přes Prahu, kde cestu přerušili a požádali o udělení azylu. Vzhledem k možné infiltraci nežádoucími osobami, napojenými na prostředí islámského radikalismu, představují migranti a návštěvníci z arabských zemí určité bezpečnostní riziko.

Ze zcela konkrétních zpravodajských aktivit lze zmínit úspěšnou akci zaměřenou na rozkrytí skupiny organizátorů, kteří se snažili využít spontánní migraci Romů ze Slovenska přes ČR do Velké Británie. Operace proběhla v součinnosti se zahraničními partnerskými zpravodajskými službami, vyústila v zatčení několika osob a ve svém důsledku přispěla k zachování bezvízového styku s Velkou Británií.

V souvislosti s problematikou nelegální migrace - zejména v kontextu možného výskytu rizikových osob ze zemí Středního a Blízkého východu - BIS také monitorovala situaci v azylových zařízeních.

Obecně lze říci, že nelegální migrace bude pro běžence v celém světě čím dále komplikovanější a dražší. Je proto velmi pravděpodobné, že budou vytvářeny nové převaděčské struktury a nalézány nové metody překonávání lépe chráněných státních hranic.

V roce 2003 BIS v celé této oblasti koordinovala svoji činnost s policií, spolupracovala s ministerstvy vnitra a zahraničí, byla aktivní v širším mezirezortním úsilí zaměřeném proti nelegálnímu zaměstnávání cizinců a byla zapojena do činnosti skupiny pro schengenskou spolupráci. Mnohé poznatky, které BIS k dané problematice získala, byly také předmětem výměny informací a tématem konzultací s partnerskými zahraničními zpravodajskými službami.

3. Ochrana utajovaných skutečností a zajištění bezpečnostních prověrek

V oblasti ochrany utajovaných skutečností plnila BIS úkoly stanovené zákonem 148/1998 Sb., o ochraně utajovaných skutečností a o změně některých zákonů, ve znění pozdějších předpisů.

V rámci zajištění bezpečnostních prověrek fyzických osob a organizací BIS úzce spolupracuje s Národním bezpečnostním úřadem (NBÚ), ostatními zpravodajskými

službami ČR, orgány a organizacemi státu, ale i se zahraničními partnerskými zpravodajskými službami.

V období roku 2003 přijala BIS od NBÚ 194 žádosti o prověření fyzických osob na styk s utajovanými skutečnostmi stupně "Přísně tajné" a "Tajné" a 296 takových prověřování ukončila. Žadostí o prověření na stupeň "Důvěrné" přijala BIS 3390 a ukončila jich 3468. V rámci bezpečnostního prověřování organizací obdržela BIS od NBÚ 144 žádosti, prověřování ukončila ve 187 případech.

V roce 2004 bude končit platnost prvních osvědčení, která byla vydána dle platného zákona. Proto byly v průběhu září a října 2003 v součinnosti NBÚ a zpravodajských služeb dotvořeny mechanismy provádění šetření v rámci tzv. opakovaných prověrek fyzických osob pro stupeň utajení "Tajné" a "Přísně tajné".

4. Podávání zpráv a ukládání úkolů

Ukládání úkolů BIS upravuje § 8 zákona č. 153/199

4 Sb., o zpravodajských službách České republiky, ve znění pozdějších předpisů.

Úkoly zadávané BIS vládou a prezidentem korespondují se stanovenými prioritami činnosti BIS. Většina zadání směřovala do oblasti zpravodajské ochrany významných ekonomických zájmů. Další úkoly směřovaly do oblastí terorismu, extremismu a působení skupin organizovaného zločinu.

Kromě přímých zadání plní BIS průběžně úkoly stanovené zákonem (viz kapitola o zpravodajské činnosti). Při zjištěních, která nesnesou odkladu, předává BIS potřebnou informaci orgánu či instituci, která ve své pravomoci může rozhodnout či konat.

Ve sledovaném období předala BIS řadu informací jak prezidentu republiky, tak jednotlivým členům vlády. Několik informací obdržel Státní úřad pro jadernou bezpečnost a Český báňský úřad. Ministerstvu vnitra poskytovala BIS také podklady k materiálům určeným pro jednání vlády (např. k migraci, korupci či vnitřní bezpečnosti). Celkem šlo o 362 dokumenty. Některé zpravodajské informace předávala BIS přímo Policii ČR, Úřadu pro zahraniční styky a informace a Vojenskému zpravodajství (celkem 169 dokumentů). Svodné informace o "zpravodajské situaci na území ČR" projednával Výbor pro zpravodajskou činnost, pracovní orgán Bezpečnostní rady státu.

Na žádost příslušných orgánů se BIS vyjadřuje k žádostem o udělení státního občanství ČR, o udělení vstupního diplomatického víza, o udělení trvalého pobytu na území ČR či k žádostem o přiznání postavení uprchlíka. Takových vyjádření zpracovala

BIS ve sledovaném roce 2183. Vyjádření k licenčním režimům při obchodu s vojenským materiálem bylo v roce 2003 celkem 42.

Na vízovém procesu BIS spolupracuje s Ředitelstvím služby cizinecké a pohraniční policie a s ostatními zpravodajskými službami ČR, přičemž BIS je dle usnesení vlády garantem za všechny zpravodajské služby. V roce 2003 bylo zpracováno vyjádření k 514 861 žádosti o vízum.

5. Spolupráce se zpravodajskými službami ČR a ostatními státními orgány

V roce 2003 pokračoval trend zlepšující se spolupráce BIS s ostatními zpravodajskými službami ČR a s Policí ČR. Do spolupráce se promítla i pozitivní zkušenost z "Koordinační a informační skupiny" zřízené jednoúčelově k summitu NATO v Praze v roce 2002 a z "Meziresortní koordinační a informační skupiny" zřízené stejně jednorázově k situaci v Iráku na jaře 2003. Dobrou zkušenost s koordinací zpravodajské činnosti na pracovní úrovni přináší "Zpravodajská skupina", v níž jsou zastoupeny všechny zpravodajské služby, Policie ČR a ministerstva vnitra a zahraničních věcí. S měnící se bezpečnostní situací se stále více stírají hranice mezi problematikou civilní a vojenskou, stále častěji je třeba k jednotlivým problémům srovnávat širé spektrum informací pocházejících z území ČR i ze zahraničí.

6. Spolupráce se zpravodajskými službami cizí moci

Spolupráce BIS se zpravodajskými službami cizí moci se uskutečňuje podle desátého paragrafu zákona č. 153/1994 Sb. V loňském roce BIS udržovala kontakty s 68 službami 42 zemí, pravidelná výměna informací probíhala s 54 službami ze 38 zemí. Neaktivnější byla komunikace se službami sousedních států - tedy se zeměmi, s kterými ČR sdílí stejné problémy a zkušenosti - a se službami členských států Severoatlantické aliance. Spolupráce v rámci NATO přivedla službu - zejména v souvislosti s bojem proti mezinárodnímu terorismu - i do vzdálenějších oblastí, které dříve nebyly v popředí jejího zájmu.

Hlavními tématy širokých mezinárodních kontaktů byly terorismus, šíření ZHN, obchod s vojenskou technikou a konvenčními zbraněmi, kontrašpionáž a nelegální migrace. V rámci této spolupráce poskytla BIS svým zahraničním partnerům 1341 zprávu, přijala 2873 informace a její zástupci se účastnili 472 osobních jednání.

V roce 2003 kladla BIS důraz zejména na prohlubování a zkvalitňování spolupráce se zahraničními partnerskými zpravodajskými službami. K výměně citlivých

zpravodajských informací je bilaterální základna nejvhodnější. Součástí mezinárodní spolupráce je i pomoc partnerským službám ze zemí vstupujících do NATO a EU.

Obecně lze říci, že spolupráce se zpravodajskými službami cizí moci se neustále prohlubuje a zlepšuje. Jejimi hlavními rysy jsou stabilita, kvalita, otevřenost, důvěryhodnost a cílevědomost.

Mnohostranná spolupráce

Zvláštní výbor NATO (AC/46)

BIS se v rámci NATO podílí především na práci Zvláštního výboru NATO, jehož je členem. Zvláštní výbor NATO je poradním orgánem Severoatlantické rady v oblasti civilních bezpečnostních hrozeb, jako jsou špionáž, terorismus a související nevojenská hrozby, především proliferace ZHN. Výbor je tvořen převážně civilními kontrarozvědnými službami, BIS v něm reprezentuje celou zpravodajskou komunitu ČR a od vstupu ČR do NATO se na jeho činnosti aktivně podílí.

Zvláštnímu výboru NATO předsedá vždy jedna z členských služeb na základě principu roční rotace. V roce 2003 připadla tato funkce ČR; to znamená, že ředitel BIS působil rovněž jako předseda Zvláštního výboru NATO. Úkolem BIS tak bylo řídit práci výboru, navrhnout jeho roční pracovní program, organizovat jeho plnění i plnění průběžných úkolů daných jeho statutem, věcně a organizačně vést práci specializovaných pracovních skupin, úzce spolupracovat s dalšími orgány a útvary NATO, včetně Severoatlantické rady, generálního tajemníka NATO, Bezpečnostního úřadu NATO, se Stálou misí ČR při NATO a příslušnými orgány a institucemi těch zemí, s nimiž NATO udržuje partnerské a zvláštní vztahy v rámci různých mezinárodních formátů.

Středoevropská konference - MEC

MEC je mezinárodní organizace, která v roce 2003 sdružovala sedmnáct zpravodajských a bezpečnostních služeb třinácti evropských zemí, dalším pěti zemím členství nabídla. BIS je aktivním členem Hodnotícího výboru (skupiny ředitelů), který předkládá návrhy na zlepšení a zpřesnění aktivit MEC.

7. Vnitřní bezpečnost

Na základě nových zkušeností a provedené vnitřní kontroly činnosti byly aktualizovány jednotlivé typy havarijních a krizových plánů objektů BIS.

Zajištění trvalé objektové bezpečnosti bylo zaměřeno zejména na dokončenou redislokaci služby, na ukládání, zpracování a projednávání utajovaných skutečností.

Informační systém BIS byl průběžně zdokonalován vzhledem k novým technologiím tak, aby byla zajištěna nejen jeho funkčnost, ale i implementace různých bezpečnostních mechanismů, které se navzájem doplňují a vytvářejí více bezpečnostních vrstev. Rozsah postupného zdokonalování však je trvale limitován finančními prostředky ze státního rozpočtu.

8. Kontrola

8.1. Vnější kontrola

Zákon č. 154/1994 Sb. ukládá kontrolní činnost vůči BIS Poslanecké sněmovně, která k tomu účelu zřídila zvláštní kontrolní orgán - Stálou komisi pro kontrolu činnosti BIS. V roce 2003 se ředitel BIS účastnil jejích osmi jednání. Podle zákona č. 153/1994 Sb. by měla být kontrola svěřena Parlamentu ČR. Z hlediska BIS není do budoucna problémem rozšíření možnosti kontroly i na Senát Parlamentu ČR, který v době přijetí zákona ještě nebyl ustaven. Rozsah kontroly musí odpovídat oprávněním, které služba má, či která s rozvojem nových technologií a nových rizik získá.

BIS je ze své činnosti odpovědná vládě, která také její činnost kontroluje. Zákon nestanoví rozsah ani způsob provádění kontrolní činnosti vlády. Věcnou činnost BIS vláda kontroluje průběžně prostřednictvím předaných výstupů, splněných úkolů. Provozní činnosti kontrolují příslušné státní orgány.

Kontrolní činnost v oblasti hospodaření s rozpočtovými prostředky a svěřeným majetkem v BIS se odvíjí od zákona č. 320/2001 Sb., o finanční kontrole ve veřejné správě a o změně některých zákonů, ve znění vyhlášky Ministerstva financí č. 64/2002. Zákon byl aplikován do BIS vnitřním předpisem. V roce 2003 prováděl v BIS šetření Nejvyšší kontrolní úřad. Byla to první kontrola hospodaření a účetnictví, která se na BIS od roku 1993 prováděla a pro BIS znamenala významnou pomoc v ověřování postupů a metodiky. Kontrolní závěr spolu se stanoviskem BIS vláda projednala a vzala na vědomí 2. 6. 2004.

Pražská správa sociálního zabezpečení provedla kontrolu odvodů pojistného na sociální zabezpečení a příspěvku na státní politiku zaměstnanosti, provádění nemocenského pojištění a plnění povinností v důchodovém pojištění u občanských zaměstnanců a neshledala závady. Obdobnou kontrolu ve vztahu k příslušníkům BIS provedlo Ministerstvo vnitra (MV) - odbor sociálního zabezpečení. Závady nebyly shledány.

Kontrolu dodržování bezpečnosti práce a požární ochrany provádějí na základě součinnostní dohody pracovníci odboru správy majetku MV, hygienickou kontrolu (včetně rekreačních zařízení, stravovacích provozů, ubytoven, studní apod.) provádí

odbor zdravotnického zabezpečení MV. V roce 2003 bylo provedeno 9 kontrol, které nezjistily žádné hrubé závady nebo porušení předpisů.

BIS považuje vnější kontrolu za důležitý předpoklad pro vlastní činnost. Proto se snaží na přípravě nového zákona o kontrole zpravodajských služeb aktivně spolupracovat. Je si vědoma toho, že bez dostatečně široké a hodnověrné kontroly nezíská pro plnění svých úkolů dostatečné kompetence.

8.2. Vnitřní kontrola

8.2.1. Činnost interního auditu

Vnitřní finanční kontrolu BIS zajišťuje interní audit. Rozsah působnosti je stanoven v organizačním řádu BIS a vnitřním předpisem ředitele BIS. Právní úprava se odvíjí od zákona č. 320/2001 Sb., o finanční kontrole ve veřejné správě a o změně některých zákonů ve znění vyhlášky MF ČR č. 64/2002.

Vnitřních finančních kontrol bylo provedeno v roce 2003 cca 30. Bylo prověřováno dodržování interních předpisů BIS, jako např. o hospodaření se zvláštními finančními prostředky; o zadávání veřejných zakázek; o příplatcích za zastupování, za noční práci, za práci v sobotu nebo neděli a o práci přesčas a za svátek a odměnu za pracovní pohotovost; vedení účetnictví a účetních dokladů v BIS; o zbraních a střelivu; o provozu služebních dopravních prostředků atd. Opatření k nápravě zjištěných nedostatků jsou sledována kontrolními skupinami.

8.2.2. Administrativní bezpečnost

Kontrola administrativní bezpečnosti byla zaměřena především na úplnost utajovaných písemností, včetně jejich náležitostí, a na přesnost vedení evidenčních záznamů v administrativních pomůckách. Většina zjištěných nedostatků byla odstraněna během kontroly nebo bezprostředně poté, v několika případech navrhli pracovníci spisové služby provedení následné detailní kontroly spisové služby u organizačního útvaru nebo oznámení odboru inspekce.

Při vyřazování písemností bylo provedeno 49 skartačních řízení spojených s kontrolami spisové služby, z toho 41 pravidelných, 3 mimořádná (při zrušení útvaru), 2 doplňující. Zbývající skartační řízení se týkala registrů utajovaných skutečností. Kontrolou prošly všechny stávající organizační útvary.

8.2.3. Činnost odboru inspekce

Odbor inspekce je přímo řízený ředitelem BIS. Při kontrolní činnosti jsou respektovány základní zásady formulované zákonem č. 552/1991 Sb., o státní kontrole.

Činnost odboru inspekce vychází z organizačního řádu BIS, zásady řízení stanoví vnitřní předpis. Hlavní působností odboru inspekce je:

- činnost ve funkci policejního orgánu BIS ve smyslu § 12 odst. 2 zákona č. 141/1961 Sb., o trestním řízení soudním (trestní řád), ve znění pozdějších předpisů, (předprocesní trestní řízení), tedy v případech podezření ze spáchání trestného činu příslušníkem BIS;
- činnost při prošetřování případů podezření ze spáchání kázeňských přestupků příslušníky BIS, včetně prošetřování mimořádných událostí;
- prošetřování stížností a oznámení příslušníků i subjektů stojících mimo BIS.

Četnost uvedených činností (i v porovnání s předchozími léty) je patrná z následující tabulky:

Rozlišení věcí :	2000	2001	2002	2003
činnost policejního orgánu BIS	26	16	12	10
šetření ve věcech přestupkových	97	96	113	110
šetření ve věcech stížností a oznámení	118	115	79	88

Odbor inspekce v souladu s ustanovením § 55 odst.1 zákona č. 154/1994 Sb. po prošetření jednotlivých případů porušení služební kázně předává tyto případy k rozhodnutí příslušným řídicím pracovníkům s kázeňskou pravomocí. Zpravidla jde o případy, které je možno řešit v souladu s ustanovením § 55 odst. 2 citovaného zákona vytknutím. V ostatních případech byly věci řešeny uložením kázeňských trestů.

Činnost policejního orgánu BIS

Přehled o činnosti příslušníků odboru inspekce ve funkci policejního orgánu BIS co do charakteru jednotlivých případů a způsobů jejich ukončení podává následující tabulka:

poř. Trestné činy :	ČVS počet skutků	Odloženo - § 159a tr.řádu	Neukončeno	Předáno státnímu zástupci	Vyřízeno kázeňsky
		/odst.	/odst.		

1 4

(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)	(7)	(8)	(9)
1	Sabotáž, § 97 tr. zák.	1	1	1				
2	Ohrožení utajované skutečnosti, § 107 tr. zák.	1	1					1
3	Zneužití pravomoci veřejného činitele, § 158 tr. zák.	1, 5, 7, 9	4	3			1	
4	Maření úkolu veřejného činitele z nedbalosti, § 159 tr. zák.	1	1	1				
5	Padělání a pozměňování veřejné listiny, § 176 tr. zák.	10	1	1				
6	Pomluva, § 206 tr. zák.	1	1	1				
7	Ublížení na zdraví, § 221 tr. zák.	6	1					1
8	Ublížení na zdraví, § 224 tr. zák.	2	1	1				
9	Zpronevěra, § 248 tr. zák.	4	1	1				

10	Porušování povinnosti dozorčí služby, § 286 tr. zák.	3	1		1
	Celkem :	13	9	1	3

K tomu následující komentář:

- sl. (2) právní kvalifikace skutku, který byl předmětem šetření a z jehož spáchání byli podezřelí příslušníci BIS
- sl. (3) Čísla vyšetřovacích spisů, v nichž byly jednotlivé skutky prošetřovány
- sl. (4) počet skutků podle jednotlivých ustanovení trestního zákona
- sl. (5) věci odložené usnesením policejního orgánu BIS podle § 159a/1 tr.řádu, tj. prošetřovaný skutek nebyl trestným činem ani nebylo na místě věc vyřídit jinak, resp. prošetřovaný skutek se vůbec nestal
- sl. (6) věc odložena usnesením policejního orgánu BIS podle § 159a/4 tr.řádu, protože nebyl zjištěn pachatel
- sl. (7) dosud neukončené věci - přechází do r. 2004
- sl. (8) skutky předané státnímu zástupci k trestnímu stíhání
- sl. (9) skutky odevzdané ke kázeňskému řízení podle § 51 a násl. zák.č. 154/1994 Sb.

Šetření ve věcech přestupkových

Do této kategorie spadají zejména případy dopravních nehod příslušníků BIS meritorně prošetřované místně příslušnými orgány Policie ČR. Odbor inspekce tato šetření doplňuje o zjištění, která policejní útvary nemohou obstarat.

Dále sem spadají případy mimořádných událostí ve smyslu platných interních norem, případně i jiné věci, u nichž je dáno podezření ze spáchání přestupků příslušníky BIS, a to jak porušením obecně závazných, tak i interních právních norem.

Případy, u nichž je zjištěno zavinění příslušníka, jsou průběžně postupovány ke kázeňskému řízení podle § 51 - 59 zákona č. 154/1994 Sb.

V průběhu roku 2003 zaznamenal odbor inspekce celkem 70 případů, které byly označeny jako mimořádné události. V porovnání s předchozími léty je patrný poměrně ustálený trend. V souhrnu mimořádných událostí mají dominantní postavení (50 případů) události souvisící s dopravou, tedy zaviněné i nezaviněné dopravní nehody, poškození automobilů na parkovištích, vloupání do automobilů a krádeže jejich příslušenství, resp. přepravovaných předmětů.

Šetření ve věcech stížností a oznámení

Jde o šetření prováděná podle dosud platné vládní vyhlášky č. 150/1958 Ú. l., o vyřizování stížností, oznámení a podnětů pracujících. Jedná se tedy o různé podněty a podání, jak příslušníků BIS, tak i osob a institucí stojících mimo BIS. Z celkového počtu 88 podání v roce 2003 připadá 9 (tj. 10,2 %) na stížnosti a 79 (tj. 89,8 %) na oznámení.

Stížnosti byly ve všech 9 případech klasifikovány jako neoprávněné. Stěžovatelé byli vyrozuměni o výsledku šetření. Někteří stěžovatelé po obdržení odpovědi jsou s výsledkem nespokojeni a podávají opakované stížnosti, které jsou buď opakovaně šetřeny a v případě, že opakovaná podání neobsahují žádné nové, dosud neprošetřené skutečnosti, jsou bez dalšího zakládána podle § 6 odst. 7 vl. vyhl. č. 150/1958 Ú. l.

Podaná oznámení odbor inspekce prošetřil a byla přijata odpovídající vnitřní opatření, řada případů však byla odložena. V šesti případech, kdy bylo podezření ze spáchání trestného činu, byla věc převedena do působnosti policejního orgánu. Pokud bylo šetřením zjištěno, že záležitost nespadá do působnosti BIS, byla věc neprodleně postoupena příslušnému orgánu k dalšímu opatření.

9. Podmínky pro činnost

9.1. Právní rámec

Činnost, postavení a působnost BIS jako zpravodajské služby demokratického státu jsou upraveny příslušnými zákony: zákonem č. 153/1994 Sb., o zpravodajských službách České republiky, ve znění zákona č. 118/1995 Sb. a zákona č. 362/2003 Sb., a zákonem č. 154/1994 Sb., o Bezpečnostní informační službě, ve znění zákona č. 160/1995 Sb., zákona č. 155/2000 Sb., zákona č. 309/2002 Sb. a zákona č. 362/2003 Sb. Ve své činnosti se BIS řídí Ústavou ČR a ostatními zákony a právními předpisy ČR.

Negativní dopad na činnost BIS v roce 2003 mělo nepřijetí návrhu nového zákona, kterým se měl změnit zákon č. 154/1994 Sb., o Bezpečnostní informační službě. Návrh v červnu 2003 zamítla Poslanecká sněmovna parlamentu ČR ve třetím čtení.

Novelizací měla být vrácena právní úprava do stavu před 1. červencem 2000, kdy nabyl účinnosti zákon č. 151/2000 Sb., o telekomunikacích a změně dalších zákonů.

Ilustrativním případem současné situace je stav, kdy BIS jako zpravodajská služba nemá přístup k databázi účastníků veřejné telefonní služby. V praxi tedy nemůže zjistit majitele určité telefonní stanice, kterou zná, nebo naopak - telefonní číslo konkrétního účastníka, kterého zná. Je tím značně omezena v činnosti, kterou má ze zákona vykonávat. Možná není obecně známo, že český právní řád pravomoc vstupu

do databáze účastníků veřejné telefonní služby zná, a podle zákona č. 67/1992 Sb., o Vojenském obranném zpravodajství, je řadu let využívána.

Velkým problémem je také získání lokalizačních a provozních dat souvisejících s poskytováním telekomunikační služby (tzv. aktivní a pasivní billing). Tímto oprávněním BIS disponuje (a Vrchní soud v Praze jí svým rozhodnutím dal za pravdu). Zrcadlově však oprávnění není promítnuto do povinností operátora, který tím pádem na požadavek BIS odmítá reagovat. (V zákonu č. 151/2000 Sb., o telekomunikacích je zmínka o vztahu k zákonu č. 154/1994 Sb. uvedena pod čarou, což podle nálezu Ústavního soudu nemá povahu interpretace ustanovení.)

9.2. Rozpočet

Základní rozpočtové objemy příjmů a výdajů kapitoly 305 - BIS byly schváleny zákonem č. 579/2002 Sb., o státním rozpočtu České republiky na rok 2003. Takto stanovené rozpočtové výdaje v celkovém objemu 954 194 tis. Kč však Ministerstvo financí ČR s ohledem na vývoj celkových podmínek hospodaření s rozpočtovými prostředky snížilo rozpočtovým opatřením o 4 459 tis. Kč. Podle upraveného rozpočtu tedy BIS v roce 2003 hospodařila s částkou 949 735 tis. Kč.

Ke splnění hlavních úkolů je třeba udržovat provozuschopnost nezbytné materiálně technické základny zpravodajské služby, včetně jejího nejnútnejšího rozvoje. Musí být zajištěny všechny stávající běžné provozní potřeby organizace a je třeba reagovat i na nové zvýšené požadavky na bezpečnost, což se promítá ve většině výdajových oblastí.

Finančně patří veškerá speciální technika k nejnáročnějším položkám. Výdaje jsou směřovány především na priority, které do budoucna zajistí výstavbu komunikací, bezpečnost dat a ochranu provozu v souladu s příslušnými předpisy. Nedostatek financí se nejvíce projevuje např. na možnostech rozvoje některých nosných oblastí u zpravodajské techniky. Lze konstatovat, že úhrnné výdaje na materiální vybavení klesly v roce 2003 oproti roku 2002 o více jak 27 %, přičemž v roce 2004 rozpočet nedosahuje ani 50 % úrovně roku 2002 v absolutním vyjádření, navíc bez promítnutí dalších návazných vnějších vlivů. Pokračování trendu omezování finančních prostředků by se stalo limitujícím faktorem pro činnost služby.